

Timo Karjalainen
12.6.2013
timokarjalainen.fi

Hyvää laatua ei yleensä saa halvalla

Jotta totuus ei unohtuisi 1

Kehitysvammaisten oikeudesta säälliseen asumiseen ja muuhun elämään on käyty viime aikoina julkisessa sanassa ja netissä keskustelua. Hyvä. Yksi Suomen nykyhallituksen viisaimmista toimista on vammaisten ihmisoikeuksien edistäminen, esimerkiksi kehitysvammaisten asumisen tukeminen sekä turhan laitoshoidon purku.

Olen kuitenkin havainnut, esim. eduskuntakeskusteluja seurattessani, liki kaikkien puolueiden olevan yksimielisiä yhdestä tärkeästä epätotuudesta. Kaikki puhuvat hyvien ja laadukkaasti järjestettyjen terveys- ja sosiaalipalvelujen puolesta, minkä uskotaan myös säästävän veronmaksajien kustannuksia.

Valitettavasti faktat eivät näytä tukevan kustannussäästöjä koskevaa olettamusta. Jos ja kun vammaisille ja muille ihmisille järjestetään laadukkaita, ihmisten saatavilla olevia palveluja, veronmaksajien kustannukset eivät välttämättä tai yleensä pienene. Vuosina 1999, 2001, 2006 ja 2007 perehdyin kehitysvammahuoltoon erityisesti talouden näkökulmasta. Tein asiasta monia selvityksiä ja tutkimuksia. (Ks. <http://files.kotisivukone.com/timokarjalainen.kotisivukone.com/julkaisuni.pdf>, sivu 6.) Vanhustenhuollon taloutta koskevat tutkimukseni ajoittuvat pitemmälle aikavälille ja ovat edellä mainittuja laajemmat ja monipuolisemmat.

Tärkein tutkimushavaintoni oli tämä: Laadukkaat ja hyvin järjestetyt, osittain tai kokonaan veroista ja muista julkisista varoista tuetut julkiset sosiaali- ja terveyspalvelut, joiden kehittämistä kannatan, eivät johda merkittäviin taloudellisiin säästöihin. Syitä asiantilalle on monia.

- a) Markkinataloudessa on perussääntö, jonka mukaan hyvää ei yleensä saa halvalla.
- b) Toinen syy on luonnollinen. Kun ihmiselle elämä maistuu, ihminen ei kuole niin nuorena ja niin rivakasti (ohittaen suurista hoitokustannuksistaan kuuluisan, keskimäärin hyvin kalliin viimeisen elinvuotensa) kuin ilmeisesti olisi suotavaa joidenkin kilpailuhenkisten, luovaa tuhoa sekä yksioikoisesti tuotannon ja kulutuksen tehokkuutta jumaloivien markkinatalouden fundamentalistien mielestä.

Kannatan markkinataloutta, mutta en sen pahoja lieveilmiöitä, kuten vammaisten, pitkäaikaissairaiden tarvitsemien säällisten palvelujen ja muun tuen objektiivisen arvon tunnistamatta ja tunnustamatta jättämistä. Sivistyneessä tietoyhteiskunnassa laadukkaille terveys- ja sosiaalipalveluille annetaan arvoa myös muissa yhteyksissä kuin juhlapuheissa ja eduskunnan

kyselytunneilla. Laadukkaisiin palveluihin ollaan myös valmiita käyttämään taloudellisia voimavaroja sen sijaan, että edellytetään kunnilta ja muilta palvelujen tuottajilta taikatemppeja, jossa korkea laatu ja palvelujen saavutettavuus taitetaan pienenevin kustannuksin kuin kani taikurin hatusta. (Kuvan lähde Wordin ClipArt)

Hyvin toimivat julkiset terveys- ja sosiaalipalvelut ovat tärkeä osa suomalaista kulttuuria ja menestystarinaa viimeisten 50 vuoden aikana. Niiden vaalimiseksi kannattaa tehdä huolellista työtä. Totuudenmukaisten faktojen merkitystä ei pidä aliarvioida eikä korvata ylimalkaisilla poliittisilla korulauseilla, jotka eivät vastaa todellisuutta.

Julkaisen myös kotisivullani lyhyen objektiiviseen numeeriseen fakta-aineistoon perustuvan analyysin Kärkullan kuntayhtymän palvelurakennemuutoksesta runsaan 10 vuoden takaa. Tuo konsulttiselvitys, jonka tein työnantajani Stakesin laskuun, osoittaa paitsi todeksi em. b)-kohdan väitteeni myös antaa käyttökelpoiseksi testatun arviointikehyksen rungon pitkäaikaishoidon talouden hallintaa varten.

”Asiakaskunnan nettokasvu keskimäärin vuodessa (asiakashoitovuosien kasvu) olisi siis tämän selvityksen mukaan $17+22-6 = 33$ eli 3,4 %.” (Ks.

<http://files.kotisivukone.com/timokarjalainen.kotisivukone.com/korkulla-loppurap.pdf>, s.6). Tämän kasvun voidaan siis pääosin katsoa johtuvan siitä, että palvelut ovat laadukkaita ja asiakkaiden mieleen.

Vastaava ilmiö on todellisuutta myös Suomessa laajemmissa puitteissa. Eläkkeensaajien määrä kasvaa. Keskimääräiset eläkkeet kasvavat ja keskimääräinen eläkkeellä oloaika kasvaa ensimmäisestä eläkepäivästä viimeiseen eläke- ja elinpäivään. Perimmäiset syyt ovat yksinkertaisia. Elämä eläkkeellä on mukavaa. Päiväkään en vaihtaisi pois.

Vakavammaksi em. asian tekee seuraava tosiseikka. Se, mikä on hyväksi yksilölle, ei välttämättä ole hyväksi koko yhteisölle; ja se mikä tuntuu hyvältä lyhyellä aikavälillä tässä ja nyt, ei välttämättä ole hyvää pitkällä aikavälillä, ei yksilöille eikä yhteisöille. Tämän takia tarvitsemme kipeästi objektiivisiin faktoihin ja kestävään tietoon nojautuvaa laskenta- ja arviointikehystä, jonka ituja kuvasin em. Kärkullan raportissa ja sen liitetauluissa. (Ks.

<http://files.kotisivukone.com/timokarjalainen.kotisivukone.com/korkulla-liitteet.pdf>).

Tietoteoriaa, matematiikkaa ja tietojenkäsittelytiedettä arvokkaampaa välinettä yhteiskunnan kehittämiseksi ei ole. Lainsäädäntökin kalpenee niiden rinnalla. Ehdottomasti paras väline on kuitenkin tietoteorian, matematiikan, tietojenkäsittelytieteen, lainsäädännön, terveen järjen ja mielen yhdistäminen kokonaisuudeksi, jotka kutsun asiayhteyden mukaan ”kestäväksi tiedoksi” tai ”yleiseksi malliksi” eli ”U-malliksi”. Siitä myöhemmin enemmän.